

POSTANOWIENIE

Dnia 12 marca 2008 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Dariusz Zawistowski (przewodniczący, sprawozdawca)

SSN Maria Grzelka

SSN Zbigniew Strus

w sprawie ze skargi A. B. o stwierdzenie niezgodności z prawem prawomocnego postanowienia Sądu Rejonowego w W.

z dnia 24 października 2005 r., sygn. akt I Co (...), wydanego

w sprawie z wniosku Z. B.

z udziałem A. B. i T. B.

o nadanie klauzuli wykonalności,

po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Cywilnej w dniu 12 marca 2008 r.,

odrzuca skargę.

Uzasadnienie

Sąd Rejonowy w W. postanowieniem z dnia 24 października 2005 r. nadał klauzulę wykonalności postanowieniu tego Sądu z dnia 20 grudnia 2002 r. przeciwko małżonce dłużnika A. B. W postępowaniu klauzulowym ustalił, że T. B. i A. B. są małżeństwem od 1981 r. i obowiązuje ich ustrój wspólności ustawowej małżeńskiej. Postanowienie Sądu Rejonowego w W. zapadło w sprawie o dział spadku, w której zasądzone od T. B. na rzecz Z. B. łącznie kwotę 190 000 zł oraz obciążono go kosztami postępowania na rzecz Z. B. Powyższe w ocenie Sądu Rejonowego wskazywało na istnienie przesłanek do uwzględnienia wniosku Z. B. o nadanie klauzuli wykonalności przeciwko małżonkowi dłużnika, określonych w art. 787 § 1 k.p.c. Sąd Rejonowy podkreślił, że w rozpoznawanej sprawie miał zastosowanie art. 787 § 1 k.p.c. w

brzmieniu obowiązującym na dzień złożenia wniosku, co miało miejsce w dniu 10 stycznia 2005 r. Postanowienie Sądu Rejonowego w W. z dnia 24 października 2005 r. nie zostało zaskarżone i jest prawomocne.

A. B. w skardze o stwierdzenie niezgodności z prawem tego postanowienia zarzuciła naruszenie prawa materialnego art. 41 § 1 i 2 k.r.o. oraz naruszenie przepisu postępowania art. 787 k.p.c. i podniosła, że zaskarżone postanowienie jest niezgodne z art. 41 § 1 i 2 k.r.o.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Podstawy skargi wskazane przez skarżącą oraz ich uzasadnienie nakazują przyjąć, że w jej ocenie zaskarżone postanowienie Sądu Rejonowego w W. jest niezgodne z prawem, gdyż przy rozpoznawaniu wniosku nie zastosowano art. 41 § 1 i 2 k.r.o. oraz art. 787 k.p.c. w obecnie obowiązującym brzmieniu, nadanym tym przepisom ustawą z dnia 17 czerwca 2004 r. o zmianie ustawy- Kodeks rodzinny i opiekuńczy oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. Nr 162, poz. 1691), która weszła w życie z dniem 20 stycznia 2005 r. W okolicznościach rozpoznawanej sprawy stanowisko to nie jest zasadne. Przepisy wprowadzające wymienioną wyżej ustawę przewidują, iż przepisy dotychczasowe stosuje się do oceny odpowiedzialności małżonków za zobowiązania sprzed wejścia w życie ustawy (art. 5 ust. 5 pkt 1), a egzekucję prowadzi się według przepisów dotychczasowych, jeżeli roszczenie powstało przed wejściem w życie ustawy (art. 5 ust. 6). Skoro tytuł wykonawczy, któremu nadano klauzulę wykonalności przeciwko A. B. pochodzi z dnia 20 grudnia 2002 r., to jest oczywiste, że roszczenie stanowiące ewentualną podstawę odpowiedzialności małżonków B. powstało przed dniem 20 stycznia 2005 r. Przesądza to o reżimie ich odpowiedzialności według zasad wynikających z brzmienia przepisów k.r.o. obowiązującego przed dniem 20 stycznia 2005 r. i konieczności oceny przesłanek do nadania klauzuli wykonalności na podstawie art. 787 k.p.c. według tej samej zasady. Nie do zaakceptowania byłby bowiem pogląd, że przy istnieniu w dacie powstania zobowiązania określonej podstawy materialnoprawnej pozwalającej wierzycielowi na uzyskanie zaspokojenia z majątku wspólnego, późniejsze wprowadzenie zaostzonych rygorów proceduralnych w postępowaniu klauzulowym miałyby pozbawić go takiej możliwości. Nie sposób byłoby wymagać np. od wierzyciela uzyskania zgody małżonka dłużnika na zaciągnięcie zobowiązania w formie dokumentu urzędowego lub prywatnego z podpisem urzędowym, jako przesłanki nadania klauzuli wykonalności, gdy w momencie dokonania czynności zgoda małżonka dłużnika nie była wymagana dla powstania jego odpowiedzialności z

majątku dorobkowego, a decydowało o tym jedynie skuteczne zaciągnięcie zobowiązania przez jego małżonka. Podobnie też powstanie zobowiązania z deliktu przed dniem 20 stycznia 2005 r. stawiało wierzyciela w innej sytuacji, co do możliwości uzyskania zaspokojenia z majątku wspólnego, niż w wypadku tego rodzaju zobowiązań powstałych poczynając od dnia 20 stycznia 2005 r. Przy ocenie tego zagadnienia należy mieć również na uwadze, że postępowanie klauzulowe uregulowane w art. 787 stanowi uproszczoną formę uzyskania tytułu wykonawczego przeciwko małżonkowi dłużnika i pozwala wierzycielowi uniknąć konieczności pozywania równocześnie dłużnika i jego małżonka. Możliwość skorzystania z tego trybu uzyskania tytułu wykonawczego przeciwko małżonkowi dłużnika nie powinna być wyłączona na skutek zmiany przepisów regulujących postępowanie klauzulowe w sytuacji, gdy jednocześnie pozwanie małżonka dłużnika pozwalałoby na uzyskanie tytułu przeciwko niemu.

Uwzględniając, że istnienie przesłanek do nadania klauzuli wykonalności przeciwko małżonce dłużnika należało rozważyć na gruncie art. 787 k.p.c. w jego dotychczasowym brzmieniu, błędne było stanowisko Sądu Rejonowego, że ocena zasadności wniosku sprowadzała się wyłącznie do oceny, czy Z. B. i A. B. pozostawali w związku małżeńskim i obowiązywał ich ustrój wspólności ustawowej. Stanowisko to nie uwzględnia bowiem brzmienia dawnego art. 41 § 2 k.r.o., mającego znaczenie w postępowaniu klauzulowym (por. uchwałę Sądu Najwyższego z dnia 5 grudnia 1984 r., III CZP 76/84 OSP 1986, nr 2, poz.27). Ocena ta nie została jednak zakwestionowana w skardze poprzez odpowiednie zredagowanie jej podstaw.

Merytoryczna ocena podstaw skargi nie miała jednak ostatecznie decydującego znaczenia dla sposobu jej rozstrzygnięcia. Przedmiotem skargi było postanowienie sądu pierwszej instancji. Art. 424¹ § 2 k.p.c. stanowi, że w tym wypadku skarga o stwierdzenie niezgodności z prawem prawomocnego orzeczenia przysługuje wyjątkowo, jeżeli niezgodność z prawem wynika z naruszenia podstawowych zasad porządku prawnego lub konstytucyjnych wolności albo praw człowieka i obywatela, a strony nie skorzystały z przysługujących im środków prawnych. Wymóg wyjątkowego wypadku odnosi się zarówno do charakteru naruszonych przepisów, jak i przyczyn, dla których strona nie skorzystała z przysługujących jej środków prawnych. Należało zatem uwzględnić, że na postanowienie w przedmiocie nadania klauzuli wykonalności skarżącej służyło zażalenie. Zgodnie z brzmieniem art. 795 § 2 k.p.c. termin do wniesienia zażalenia przez dłużnika biegnie od daty doręczenia mu zawiadomienia o wszczęciu egzekucji. Nie mogło być zatem uzasadnionym usprawiedliwieniem zaniechanie złożenia przez

skarżącą zażalenia powoływana przez nią okoliczność, że Sąd Rejonowy w W. wydał postanowienie na posiedzeniu, na którym skarżąca nie była obecna i wносиła o jego odroczenie z uwagi na swoją chorobę, a wobec nie poinformowania jej o sposobie rozpoznania jej wniosku, nie wiedziała o zakończeniu postępowania i treści wydanego postanowienia. Niezależnie od faktu, że skarżąca przy wykazaniu aktywności miała możliwość ustalenia, jaki był przebieg posiedzenia w dniu 24 października 2005 r., mimo iż nie brała w nim udziału, gdyż o jego terminie została zawiadomiona, należało mieć na uwadze, że termin do wniesienia zażalenia nie biegł od tej daty. Ewentualne uchybienie sądu związane z nieuwzględnieniem wniosku o odroczenie posiedzenia nie miało zatem znaczenia dla możliwości złożenia zażalenia w terminie. Skarżąca nie wykazała zaś, że po zawiadomieniu jej o wszczęciu egzekucji zaistniały szczególne okoliczności uniemożliwiające jej złożenie zażalenia. Brak było zatem podstaw by przyjąć, że skarżąca nie skorzystała z przysługującego jej środka prawnego z uwagi na wyjątkową sytuację w rozumieniu art. 424¹ § 2 k.p.c. Z tego względu skarga podlegała odrzuceniu na podstawie art. 424⁸ § 2 k.p.c.